

SIVILOMBUDSMANNEN

Sivilombudsmannens forebyggingsmandat: Sentrale funn og utvalgte fokusområder etter besøk til psykisk helsevern i 2017

Kontrollkommisjonskonferansen, Bergen, 17. november 2017

Kontorsjef Helga Fastrup Ervik

Seniorrådgiver Jannicke Thoverud Godø

Sivilombudsmannens to mandater

Sivilombudsmannens «tradisjonelle» rolle

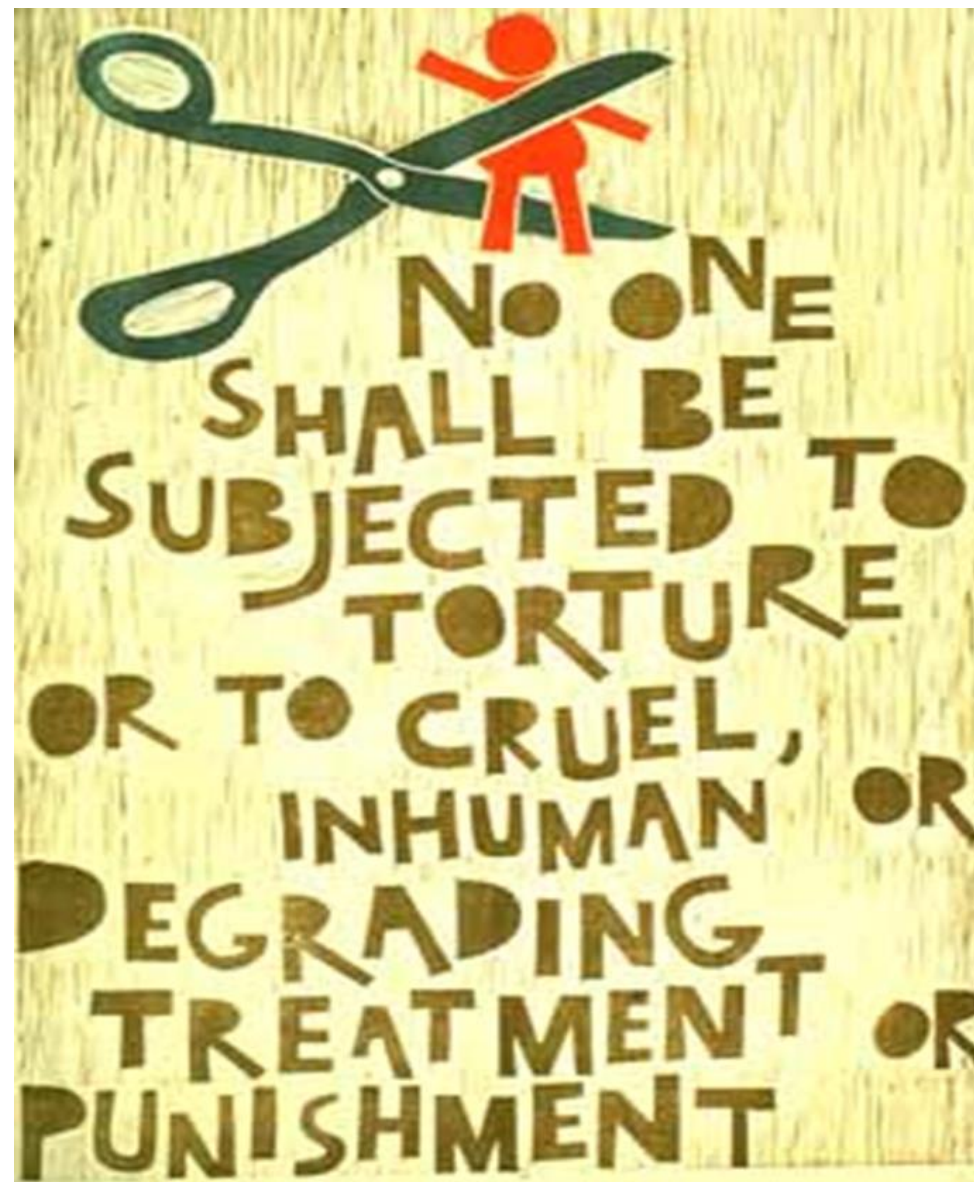
- Behandler klager på forvaltningen i enkeltsaker
- Kan også opprette generelle undersøkelser av eget tiltak. Har en utredningsavdeling.
- Påpeker brudd på gjeldende rett eller «god forvaltningsskikk»; kan også kritisere «klart urimelig» skjønn

Forebyggingsenhetens rolle

- Behandler ikke enkeltklager (prioriterer selv)
- Begrenser seg til institusjoner der mennesker er frihetsberøvet
- Påpeker risikoområder, må ikke ha konkrete funn på lovbrudd/kritikk

Om forebyggingsarbeidet

- Norge ratifiserte tilleggsprotokoll til FNs torturkonvensjon i 2013
 - Besøk av FN-organ (SPT)
 - Etablering av nasjonal besøksordning steder der noen er fratatt friheten
- Etablert egen forebyggingsavdeling hos Sivilombudsmannen i 2014
- Rapporterer til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité og til FN
- Arbeidsmetoder er besøk, nasjonal dialog og int. samarbeid
- Antall besøk siden oppstart: 41 besøk

Besøksmetodikk

- Varsler om periode, men ikke om dato.
- Tverrfaglig besøksteam; juridisk, samfunnsfaglig, menneskerettslig og helsefaglig kompetanse.
- Kan supplere med ekstern kompetanse (psykolog, lege, jurist, etc)
- Besøk varer 2-4 dager
- Publisering av rapport
- Ca 3 måneders frist for oppfølging

- **Bredt kildegrunnlag:**
 - Samtaler med de som er fratatt friheten
 - Dokumentgjennomgang; rutiner, prosedyrer, journaler, protokoller
 - Observasjoner, ulike vakter
 - Samtaler med ansatte, ulike yrkesgrupper, ledelsen
 - Dialog/kontakt med forvaltningstilsyn

Besøkte steder innen psykisk helsevern (per november 2017)

- Diakonhjemmet sykehus
- Sykehuset i Telemark
- Sørlandet sykehus, Kristiansand
- Sykehuset i Nord-Norge (UNN)
- Ahus – barne- og ungdomspsykiatri
- Stavanger sykehus
- Ahus – Akuttpsykiatrisk avdeling
- Ålesund sjukehus, avdeling for sjukehuspsykiatri (rapport kommer)
- Seksjon for psykosebehandling, Gaustad, Oslo Universitetssykehus (rapport kommer)

Fokusområder i psykisk helsevern

- Institusjonskultur og ledelse
- Rettssikkerhet
- **Tvangsmidler**
- **Skjerming**
- Tvangsmedisinering
- ECT på nødrett
- Aktivisering og fysiske forhold

Åpenhet og kunnskapsdeling: www.sivilombudsmannen.no

 SIVILOMBUDSMANNEN

Language ▼

SØK

MEY

Forside / Torturforebygging

Torturforebygging

Mennesker som er fratatt friheten er spesielt sårbare og befinner seg i en utsatt situasjon. Frihetsberøvelse øker risikoen for å bli utsatt for tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling. Stortinget har gitt Sivilombudsmannen et særskilt ansvar for å undersøke hvordan frihetsberøvedes rettigheter ivaretas og for å forebygge krenkelser.

Les mer

Mandat	Metode	Arbeidsområder	Medarbeidere
Rådgivende utvalg	Besøk og rapporter	Informasjon til barn og unge	Ressurser

Aktuelt

4.8.2017

Anla hage i luftegård etter påpekning fra Sivilombudsmannen

26.6.2017

Hold av datoen - menneskerettighetsseminar 26. oktober 2017

21.6.2017

Ungdomsenhet øst

Flere saker

 SIVILOMBUDSMANNEN
Forebyggingsenheten

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet

@forebyggingsenheten

Startside

Om

Bilder

Anmeldelser

Likerklubb

Arrangementer

Innlegg

Opprett en side

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse

Likt ▼

Melding

Lagre

Mer ▼

Ring nå

 Sivilombudsmannens forebyggingsenhet
19. september kl. 11:15 · 🌐

Denne uken er Sivilombudsmannens forebyggingsenhet på besøk i Norderhavens fengsel i Nederland.

Besøk til Norderhavens fengsel

Mandag 19. september innleder Sivilombudsmannens forebyggingsenhet et besøk til Norderhavens fengsel i Nederland.

SIVILOMBUDSMANNEN.NO | AV COREPUBLISH - WW...

Liker

Kommenter

Del

Caroline Klæth Eriksen og 39 andre

1 deling

 Sivilombudsmannens forebyggingsenhet
16. september · 🌐

Sjekk ut vår nye nettside for barn og unge!

Organisasjon · Oslo, Norway

4.5 ★★★★★

Søk etter innlegg på denne siden

680 personer liker denne siden

Maya Seim og Caroline Klæth Eriksen

4 personer har vært her

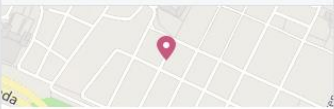

Inviter venner til å like denne siden

4.5 av 5 stjerner · 4 anmeldelser

Vis anmeldelser

OM

Akersgaten 8
Oslo

Lagre

22 82 85 00

<https://www.sivilombudsmannen.no/om-torturfo...>

Bruk av tvangsmidler: sentrale funn

- Risiko fra at pasienten påføres psykiske traumer og fysiske skader
 - Bruk av belter gir risiko for forlenget bruk av tvang
- Pasienter ligger lengre i belter menneskerettslige standarder gir støtte for.
 - Tidvis flere dager
 - Noen ganger forhåndsgodkjent
 - Varierende grad dokumenterte forsøk på lemping
 - Soving i belter vanlig
- Ingen tidsgrense i lovverket (utover «friere forpleining» etter 8 timer)

Skjerming og isolasjon: sentrale funn

- Vanskelig blanding av tvangsmiddel og behandling
- Praktikere usikre på lovverk
- Svakt kunnskapsgrunnlag om terapeutisk effekt
- Svakt regulert hvordan skjerming skal gjennomføres i praksis
 - Tilgang til eiendeler og stimuli
 - Utetider/hviletider
 - Utgang til luft

Skjerming og isolasjon: sentrale funn

- Skjermingsenheter ofte nakne, fengselsliknende –
 - terapeutisk effekt?
 - Sansedeprivasjon?
- Enkelte skjermingsenheter er trange og legger opp til mye isolasjon på eget rom. Kan generere mer tvang.
- Uteområder: begrenset tilgang for pasienter med utgangsrestriksjoner.
 - Atrium en god løsning for de sykeste
- Tilbys lite tilpassede aktiviteter
- Kontrollkommisjonens rolle: kan den etterprøve gjennomføring av skjerming, evaluering om evt skadelige effekter, og hvordan sykehuset jobber for å få pasienten ut av skjerming?

Rettssikkerhet ved tvangstiltak (vedtak og etterkontroll)

- Tvangstiltak som ikke nedtegnes som vedtak
 - Fastholding i fem min er ok
 - Skjult isolasjon under skjerming
- Lav kvalitet på dokumentasjon (vedtak og protokoller)
- Forvaltningslovens krav til begrunnelse for enkeltvedtak følges ikke – særlig ved tvangsbehandling og skjerming
 - Feil gjengivelse av jussen/ bruk av standardformuleringer
 - Alle vilkår i loven vurderes ikke
 - Mangler individuelle og konkrete begrunnelser
 - Mangler beskrivelser av mindre inngripende tiltak
- Pasientene får ofte ikke skriftlig begrunnelse for tvangstiltak.
- Manglende rutiner for varsling av pårørende
- **Helhetsinntrykk: Sammenblanding av juss og medisin («til pasientens beste» vs. vurdering av lovens vilkår)**

The image shows two pages from a medical record book. The right page has a yellow highlight at the top. Both pages contain handwritten notes and tables. The tables have columns for dates and times, and rows for patient information and medical notes. The handwriting is in Norwegian.

Langvarig bruk av mekaniske tvangsmidler og skjerming

Flere funn av langvarig skjerming og bruk av tvangsmidler.

Hvordan kan kontrollkommisjonene bidra til reduksjon i langvarig tvang?

- Kontrollkommisjonen skal varsle Fylkesmannen om alvorlige forhold ved institusjonen.
- Ellers kan kontrollkommisjonen ta forholdet opp med institusjonens ledelse eller den faglig ansvarlige for vedtak.

- Fra Helsedirektoratet (16/39643-1)
 - «i situasjoner hvor en pasient utsettes for mye tvang i form av flere vedtak over kortere eller lengre tid, må kontrollkommisjonen undersøke den helhetlige situasjonen nærmere, bl.a. gjennom samtale med pasienten og ved å ta forholdet opp med institusjonen»
- Hva er terskelen for å gjøre dette? Hva kan Kontrollkommisjonen gjøre dersom noe kritikkverdig (men kanskje ikke meldeverdig) avdekkes?

Prosjekter om forebygging av tvang

- Sterke signaler fra sentrale myndigheter (HOD og H-dir) om redusert bruk av tvang
- Prosjekter har vekslende ambisjonsnivå og fokus, vekslende forankring i lokal ledelse
- Har Kontrollkommisjonenes en rolle i prosjektene?
 - KKs kunnskap om utfordringer på stedet
 - KK kan bidra til å formidle pasientenes stemme, opplevelser og erfaringer

Forebyggingsenhetens møte med Kontrollkommisjonene

- God dialog rundt Sivilombudsmannens besøk
- Kan komme med anbefalinger som også går på Kontrollkommisjonens virke
- Vårt inntrykk:
 - Enkelte kontrollkommisjoner er for lite tilgjengelige for pasientene (ulik praksis). Hva skal pasientene kunne forvente?
 - Mange oppgaver. Kan det oppstå rolleutfordringer?
 - Fordeler og ulemper med nærheten til stedet?

